Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Outi Honkatukia, Juhani Gustafsson ja Taina Nikula
8.4.2025

Ympäristövaliokunta
00102 EDUSKUNTA
YmV@eduskunta.fi

Asia: E 8/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: kilpailukykykompassi EU:lle

Ympäristöministeriön lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Euroopan komission julkaisema Kilpailukykykompassi määrittää painopisteet, joilla vahvistetaan EU:n kilpailukykyä muuttuvassa maailmassa. Kestävyys on nostettu osaksi talouspolitiikkaa ja siinä korostetaan, että vihreä siirtymä ei ole vaihtoehto, vaan välttämätön edellytys talouden uudistumiselle, kasvulle ja kriisinkestävälle kehitykselle.

Kilpailukykykompassin jälkeen komissio on myös antanut Puhtaan teollisuuden ohjelmaa (Clean Industrial Deal) koskevan tiedonannon, jossa tarkennetaan tulevien vuosien toimet ja painopisteet vähähiilisen ja kestävän teollisuuden rakentamiseksi.

Ympäristöministeriö nostaa esiin seuraavat keskeiset näkökohdat:

Johdonmukainen ilmastopolitiikka
Johdonmukainen ja pitkäjänteinen ilmastopolitiikka luo edellytykset tarvittaville investoinneille ja uusien teknologioiden kehittämiselle. Samalla se vahvistaa EU:n kriisinkestävyyttä ja varautumista.

Ministeriö tukee komission ehdotusta 90 %:n nettopäästövähennystavoitteesta vuodelle 2040. Tavoitteen tulisi kattaa sekä päästöt että poistumat, ja painopisteen olla kustannustehokkaissa päästövähennystoimissa. Ilmasto- ja energiapolitiikan tulisi nojata markkinatalouden mekanismeihin sekä ennakoitavaan ja tehokkaaseen sääntelyyn. Näin voidaan ohjata investointeja ja toimia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi kustannustehokkaalla tavalla. Lainsäädännön tulee huomioida erityisesti maankäyttösektorin nykytila ja siihen liittyvät epävarmuudet.

Kiertotalous uudistaa teollisuutta
Kilpailukykykompassissa painotetaan kiertotalouden merkitystä EU:n teollisuuden uudistamisessa. Taloudellisen kilpailukyvyn kannalta on ratkaisevaa, miten tehokkaasti ja kestävällä tavalla luonnonvaroja hyödynnetään. Kiertotalouden avulla voidaan pienentää ympäristövaikutuksia, vähentää riippuvuutta ulkoisista raaka-ainelähteistä ja tukea talouden uudistumista.

Ministeriö korostaa kiertotalouden asemaa keskeisenä tavoitteena teollisuuspolitiikassa, hiilineutraalisuustavoitteiden rinnalla. Kiertotalouden edistäminen ja talouskasvun ja ympäristöhaittojen irtikytkentä edellyttävät vaikuttavia politiikkatoimia, yhteistyötä sekä innovaatioita ja uusia liiketoimintamalleja tukevia kannustimia. Kiertotalouden siirtymän edistämiseksi ja ennakoitavan toimintaympäristön luomiseksi tarvittaisiin pitkän aikavälin kiertotalousvisio, jossa olisi selkeät tavoitteet ja toimenpiteet niin EU-tasolla kuin jäsenvaltioissakin. Tässä visiossa olisi syytä kohdistaa toimenpiteitä energian ja teollisuuden lisäksi mm. kiertotalouden kannalta olennaisten palveluiden ja digitaalisten

ratkaisujen edistämiseen sekä keskeisten sektoreiden kuten ruokajärjestelmän, tekstiilien ja rakentamisen sektorin kiertotalouden mahdollisuuksiin.

Vesiresilienssin vahvistaminen on tärkeää

Ilmastonmuutos ja sään ääri-ilmiöt vaikuttavat suoraan Euroopan taloudelliseen turvallisuuteen ja elämänlaatuun. Resilienssin vahvistamiseksi komissio antaa mm. ilmastoon sopeutumisen suunnitelman ja Euroopan vesiresilienssiä koskevan strategian vuonna 2026.

Ympäristöministeriö painottaa kokonaisvaltaista, kiertotalouteen pohjautuvaa lähestymistapaa vesienhallintaan. "Valuma-alueelta mereen" (source to sea) -periaate on keskeinen, jotta voidaan vähentää ravinne- ja haitta-ainekuormitusta. Strategialla tulee olla vahva linkitys jo olemassa olevaan EU:n vesilainsäädäntöön kuten vesienhoitosuunnitelmiin, tulvasuunnitelmiin ja merenhoitoon. Vesipolitiikassa tarvitaan innovaatioita sekä toimia, joiden avulla tuetaan sujuvia lupamenettelyjä vihreän siirtymän uudenlaisille investoinneille.

Sääntelyn yksinkertaistamista ei pidä tehdä ympäristötavoitteiden kustannuksella

Komissio valmistelee sääntelyn yksinkertaistamista. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että sääntelyn yksinkertaistamista ei tehdä ympäristötavoitteiden kustannuksella, vaan komissio kehittää laadukasta sääntelyä sekä tukee aktiivisesti sääntelyn toimeenpanoa ilman hallinnollisen taakan lisäämistä.

Ympäristöministeriö muistuttaa, että sääntelyllä on tärkeä rooli ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa ja innovaatioiden mahdollistamisessa. Laadukas sääntely tukee myös siirtymää vähäpäästöisiin teknologioihin sekä innovaatioita. Lisäksi tutkimusten mukaan elinympäristön laatu vaikuttaa suoraan taloudelliseen kilpailukykyyn. Kaikki liiketoiminta on riippuvaista monimuotoisesta luonnosta ja terveistä ekosysteemeistä – joko suoraan tai välillisesti toimitusketjujen kautta.